

3 (Sem-1/CBCS) SKT HC 1

2 0 2 3

SANSKRIT

(Honours Core)

Paper : SKT-HC-1016

[Classical Sanskrit Literature (Poetry)]

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Raghuvamśam)

(रघुवंशम्)

(Marks : 15)

1. Answer the following questions : 1×3=3

अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(a) Write the name of the sourcebook of the
'रघुवंशम्'.

रघुवंशस्य उत्सग्रन्थस्य नाम लिख्यताम्।

(2)

(b) What is the meaning of the word 'उडुप'?

'उडुप' -शब्दस्य कोऽर्थः?

(c) Write the व्यासवाक्य of the word 'रघुवंशः'.

'रघुवंश' -शब्दस्य व्यासवाक्यं लिख्यताम्।

2. Fill in the blanks :

2

रिक्तस्थानानि पूर्यतु—

_____ कालिदासस्य भारवेरर्थगौरवम्।

दण्डिनः _____ माघे सन्ति त्रयो गुणाः॥

3. Write the summary of the First Canto of the *Raghuvamśa*.

10

रघुवंशस्य प्रथमसर्गस्य सारांशः लिखतु।

Or / अथवा

Write how the poet कालिदास expresses his विनयः and how he presents about the kings of रघुवंशः.

केन प्रकारेण कविः कालिदासः स्वविनयं प्रकाशितवान् तथा केन प्रकारेण रघुवंशीयानां राज्ञां वर्णनम् उपस्थापितवान्, लिखतु।

(3)

UNIT—II

(Kumārasambhavam)

(कुमारसम्भवम्)

(Marks : 15)

4. Answer the following questions : 1×3=3

अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(a) What is the name of the Fifth Canto of the
'कुमारसम्भवम्'?

कुमारसम्भवस्य पञ्चमसर्गस्य नाम किम्?

(b) Name the अलंकार of the following श्लोकः —

निम्नोक्तस्य श्लोकस्य अलंकारस्य नाम लिखतु—

“मनीषिताः सन्ति गृहेषु देवतास्तपः क्व वत्से ! क्व च
तावकं वपुः।
पदं सहेत भ्रमरस्य पेलवं शिरीशपुष्पं न पुनः पतत्रिणः ॥”

(c) Does the name of 'कुमारसम्भव' exist in 'लघुत्रयी'
of Sanskrit Literature?

संस्कृतसाहित्यस्य 'लघुत्रयी' इत्यत्र कुमारसम्भवस्य नाम
अस्ति न वा?

5. Elucidate the idea contained in the following line : 2

निम्नलिखितस्य वाक्यांशस्य भावसम्प्रसारणं क्रियताम्—

‘प्रियेषु सौभाग्यफला हि चारुता।’

6. Explain any two of the following verses : 5×2=10

अधोलिखितषु श्लोकेषु द्वयोः व्याख्या कार्या—

(a) इति ध्रुवेच्छामनुशासती सुतां शशाक मेना न नियन्तुमुद्यमात् ।
क ईप्सितार्थस्थिरनिश्चयं मनः पयश्च निम्नाभिमुखं प्रतीपयेत् ॥

(b) प्रतिक्षणं सा कृतरोमविक्रियां व्रताय मौर्झी त्रिगुणां बभार याम् ।
अकारि तत्पूर्वनिबद्धया तथा सरागमस्य रसनागुणास्पदाम् ॥

(c) अरण्यवीजाञ्जलिदानलालितास्तथा च तस्यां हरिणा विशश्वसुः ।
यथा तदीयैर्नयनैः कुतूहलात्पुरः सखीनाममिमीत लोचने ॥

UNIT—III

(Kirātārjunīyam)

(किरातार्जुनीयम्)

(Marks : 15)

7. Answer the following questions : 1×3=3

अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(a) Derive समीहते.

समीहते इत्यस्य व्युत्पत्तिं लिखतु।

- (b) How many Cantos are there in the 'किरातार्जुनीयम्' ?
'किरातार्जुनीयम्' -ग्रन्थे कति सर्गाः सन्ति?
- (c) What is the name of the famous commentary of 'किरातार्जुनीयम्' ?
'किरातार्जुनीयम्' -ग्रन्थस्य प्रसिद्धटीकायाः नाम किम्?
8. Answer the following question : 2
निम्नोक्तप्रश्नस्य उत्तरं देयम्—
What is expressed by 'कृतारिषड्वर्गजयेन' ?
'कृतारिषड्वर्गजयेन' इत्यनेन कः अर्थः प्रकाश्यते?
9. Answer any one question from the following : 10
निम्नलिखितयोः एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्—
(a) Write, according to 'किरातार्जुनीयम्', in your own language the system of governance of Duryodhana.
किरातार्जुनीयानुसारेण दुर्योधनस्य शासनप्रणालीविषये स्वभाषया उत्तरं देयम्।
(b) Explain :
व्याख्यायताम्—
'भारवेरर्थगौरवम्'

(6)

UNIT—IV

(Nītiśatakam)

(नीतिशतकम्)

(Marks : 15)

10. Answer the following question : 1

अधोलिखितस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्—

Apart from 'नीतिशतकम्', write the name of another book of भर्तृहरि.

'नीतिशतकं' व्यतिरिच्य भर्तृहरिविरचितान्यन्यग्रन्थस्य एकस्य नाम लिखतु।

11. Fill in the blanks : 2

रिक्तस्थानं पूर्यतु—

(a) कृमिकुलचितं _____ विगन्धिजुगुप्सितम्।

(b) ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्माऽपि तं नरं न _____।

12. According to 'नीतिशतकम्', to whom there is medicine and to whom there is no medicine as per Śāstric rules? 2

नीतिशतकानुसारेण शास्त्रविहितं औषधं कं प्रति अस्ति कं प्रति नास्ति?

13. Translate any one of the following : 5

अधोलिखितानाम् एकस्य अनुवादः करणीयः —

- (a) लभेत सिकतासु तैलमपि यत्नतः पीडयन्
पिवेच्च मृगतृष्णिकासु सलिलं पिपासार्दितः।
कदाचिदपि पर्यटञ्छशाविषाणमासादयेत्
न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत्॥
- (b) विद्या नाम नरस्य रूपमधिकं प्रच्छन्नगुप्तं धनं
विद्या भोगकरी यशः सुखकरी विद्या गुरूणां गुरुः।
विद्या बन्धुजनो विदेशगमने विद्या परा देवता
विद्या राजसु पूज्यते न तु धनं विद्याविहीनः पशुः॥

14. Write how भर्तृहरि praises वाग्भूषणम्. 5

केन प्रकारेण भर्तृहरिः वाग्भूषणं प्रशंसति, लिखतु।

UNIT—V

(Origin and Development of Mahākāvya and Gītikāvya)

(Marks : 20)

15. Answer any two of the following questions : $10 \times 2 = 20$

अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयस्य उत्तरं देयम्—

(a) Prepare a note on 'रघुवंश' महाकाव्य.

रघुवंशमहाकाव्यविषये एकः प्रबन्धः प्रस्तूयताम्।

(b) Explain the following statement :

निम्नलिखितं वाक्यं सविस्तरं व्याख्येयम्—

‘माघे सन्ति त्रयो गुणाः।’

(c) Write a note on गीतिकाव्य of Sanskrit Literature.

संस्कृतसाहित्यस्य गीतिकाव्यविषये सविस्तरम् एका टिप्पनी लेखनीया।

(d) Write short notes on the following :

अधोलिखितयोः संक्षिप्ता टिप्पनी लेखनीया—

भर्तृहरिः ; सौन्दरानन्दः।

★ ★ ★